

KİTAP TANITIMI

MİTOLOJİ 101 -Eski Yunan ve Roma Mitolojisi Hakkında Bilmeniz Gereken Her Şey-

*Kathleen Sears,
Say Yayınları,
Çeviren: Ekin Duru, 2019,
s. 256.*

Necati SÜMER

Mitoloji 101, Eski Yunan ve Roma mitolojisi hakkında yazılmış bilgilendirici, betimleyici, eğlenceli derli toplu bir kitaptır. Bir giriş ve altmış beş başlıktan

* Doç. Dr., Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi Ana Bilim Dalı, necatsumerr@gmail.com, Orchid. Org: 0000-0002-7875-6671.

oluşan kitap, Eski Yunan ve Roma mitolojisi hakkında bilmek isteyeceğiniz her şeyi özetleyen verimli bir çalışmadır. *Bir Söylenceyi Tanımlamak* başlığında tutku, trajedi, savaş ve kahramanlık söylencelerine kısa bir giriş yapılır. Yazar, bu bahiste mitosların araladığı kapılara değinir. *Yunan Öykücüküleri* kısmında, Kadim Yunan'ın velut öykücükülerinden söz eder. Burada Homeros, Hesiodos, Aiskhylos, Sofokles ve Euripides gibi Yunan mitosunun can damarlarından bahseder. *Roma Söylencelerini Yaratanlar* başlığında Vergilius ve Ovidius gibi önemli iki ozanın Roma mitoslarının en sağlam kaynaklarından olduğu değerdendirmesini yapar.

Yazar, *Kaos, Prometheus ve İnsanın Doğuşu* başlığında *Büyük Patlama Kuramının* mitos dilindeki yorumlanışına değinir. Evrenin yaratılışı ve Prometheus'un insanlara yardım etmek için tanrılardan ateşi çalışı bu başlıkta sözü edilen diğerd bir konudur. *Evrenin Düzeni: Güneş, Ay ve Şafak* başlığında Güneş Tanrısı Helios, Ay Tanrıçası Selene ve Şafak Tanrıçası Eos'un kısa maceralarına değinir. *Pandora'nın Kutusu* başlığında yazar, Zeus'un armağanına ad olan güzel Tanrıça Pandora'nın öyküsünden bahseder. *Gaia ve Pontus* kısmında Yunan mitoslarında toprak tanrıçası olarak bilinen Gaia ve deniz tanrısı olarak ifade edilen Pontus'un maceralarından söz eder. Ayrıca yazar Pontus, Uranus ve Dağlar karakterlerinin çıkış öykülerine değinmeyi unutmaz.

Kikloplar ve Yüz Elliler kısmında yazar, Yunan mitoslarında yer alan hilkat garibesi canavarlardan söz eder. *Edebiyatta Söylenceler* başlığı altında ise mitolojinin edebiyata yansımasını ve esin kaynağı olduğu bazı yapıtları ele alır. *Erkek ve Dişi Titanlar*, yazarın Coeus, Crius, Kronos, Hyperion, İapetus, Oceanus ve diğerd altı önemli Titan üzerinde durduğu diğerd başlıktır. *Devler* kısmında yazar, Yunan mitoslarında yer alan ürkütücü bir ırka tasvir eder. Bununla ilintili olarak *Typhon* adlı sonraki başlıkta, bu korkunç canavarlardan biri olan Typhon'un öyküsünden bahseder. *Kronos'un ve Zeus'un Doğuşu ve Zeus Kronosa'a Karşı: Titanlarla Savaş* adlı ardı ardına gelen başlıklarda yazar, Kronos'un, oğlu Zeus ile savaşını ve bunların Titanlarla ilişkisini anlatır. *Olympos Dağı ve Mitolojik Yasalar* kısmında Yunan tanrılarının evinden yani Olympos Dağı'nın yasalarından bahseder. Buranın düzeni ve işleyişi özellikle üzerinde durulan temel husustur.

Olympos'taki On İki Tanrı başlığı altında Sears, buranın belli başlı tanrı- larını anlatır. Üç erkek tanrı Zeus, Poseidon ve Hades; üç kız kardeş tanrıça Hera, Hestia ve Demeter kendisinden söz edilen tanrı ve tanrıçalardır. Bu- nun dışında Olympos'taki diğer tanrı ve tanrıçalar ise Athena, Ares, Arte- mis, Apollo, Hermes ve Afrodit'tir. Afrodit'in kocası Hephaistos bu başlık- ta sözü edilen diğer bir tanrıdır. Yazar bu başlık altında tanrıları sıraladıktan sonra ilerleyen başlıklarda her bir tanrı ve tanrıçaya ayrı yer verir. Buna göre *Zeus ve Hera* kısmında Zeus ve Hera çiftinin aşk hayatı ve çocuklarından bahsedilir. Yazar, *Poseidon* bölümünde denizler tanrısı Poseidon'un sevgi- lileri, eşleri, kaçamakları, çocukları, iktidar kavgası ve diğer maceralarını anlatır. *Hades* kısmında, yeraltı dünyasının korkunç tanrısı Hades ve onun mitoslardaki işlevinden söz edilir. Bu başlığın devamı olarak *Yeraltı Dün- yasının Haritası* kısmında ise Hades ile bağlantılı yeraltı dünyası, Styx Ir- mağı, Kayıkçı, Kerberos ve diğer yeraltı canavarlarından söz edilir. Dinlere kaynaklık eden Cennet, Cehennem ve Araf motifleri yine bu başlık altında işlenen mitik motiflerdir.

Sanat ve Müzikte Söylenceler bölümünde yazar, sinemaya ve müziğe yansıyan mitolojik unsurlardan bahseder. Bu bölümü hem Yunan hem de Roma mitosları bağlamında örnekleyerek açar. *Zeus'un Sayısız Maceraları* başlığında Zeus'un sevgilileri ve kaçamakları problem edinilir. Buna göre Callisto, Aegina, Alcmena, Danae, Ganymede, İo, Elektra, Europa, Semele, Leda, Maia ve Taygete Zeus'un aşk yaşadığı kadınlardan birkaçıdır. *Ölüm- den Kaçış: Yeraltı Dünyası'na Giden Ölümlüler* kısmında yazar, Orpheus, Ae- neas, Theseus ve Sisifos gibi ölümlülerin yeraltına iniş macerasına değinir. Sears, Yunan mitoslarının önemli kahramanlarıyla ilgili ayrıntılı bilgileri ise art arda sıralar. Buna göre *Hestia* başlığında mitoslarda deyim yerindeyse "aile hekimi" olarak bilinen sağlığın ve ailelerin koruyucu ocak tanrıçası Hestia'dan söz eder. Arkasından *Demeter* kısmında tarım, bereket, tahıl ve hasat tanrıçası Demeter'i anlatır. Onun cömertliği ve iyi kalpliliğinin yanı sıra öfkeli oluşu da bu başlıkta ön plana çıkan nitelikler olarak betimlenir. *Athena* başlığında barış ve bilgelik tanrıçası Athena tasvir edilir. Onun Ares ile savaşı ve İlyada Destanı'ndaki rolü tartışılır. Bekarete önem veren Tan- rıça Athena ile ilgili kulte de yine bu başlık altında yer verilir.

Yeraltı dünyasını anlatan bir diğer başlık olan *Ölümlerin Yargıçları* kıs-

mında yazar, Aeacus, Minos ve Rhadamanthys gibi üç önemli yargı dağıtan kahramandan söz eder. Yazar, devamında gelen başlıklarda on iki tanrıyı anlatmaya devam eder. Bu çerçevede *Apollo* başlığında yazar; okçuluk, sağlık, müzik ve sanat tanrısı *Apollo*'yu masaya yatırır. Ayrıca onun etrafında oluşan kültlere ve yaşadığı çapkınlık öykülerine değinir. *Dionysos* bölümünde şarap ve şenlik tanrısı *Dionysos*'un Yunan mitoslarındaki belli başlı görevlerine açıklık getirir. Eğlenceyle özdeşleşen tanrıyı, onun etrafında yapılan şenlikleri ve mitosunun bugüne yansımalarından söz eden yazar, *Ares* başlığı altında ise savaş tanrısı *Ares*'in önemi ve işlevi üzerinde durur. Bu başlıkta *Ares*'in soy ağacı, çocukları, aşkları ve savaşındaki ustalığı dile getirilir. Okçuların ve avcılarının tanrıçası *Artemis*, *Artemis* bölümünde ele alınan diğer bir Yunan tanrıçasıdır. *Athena* gibi *Artemis* de bekaretine önem vermesiyle ön plana çıkan bir tanrıça olarak tasvir edilir.

Afrodite başlığında yazar, birçok yapıta ve söyleneceye konu olan aşk tanrıçası *Afrodite*'in Yunan mitoslarındaki önemine değinir. Onun Roma mitosunda *Venus*'ün karşılığı olduğunu dile getiren yazar, bu tanrıçanın yaşadığı aşk maceralarından ayrıntılı olarak söz eder. *Hâlâ Çözümlememiş Gizem: Eleusis Ayinleri* kısmında *Demeter*'in kızının nasıl bir yas mitosuna dönüştüğü ve onun etrafında bir kültürün oluştuğuna değinir. *Hephaistos* başlığında ise zanaatkarların ve demircilerin tanrısı *Hephaistos* konu edinilir. *Afrodite* ile zıt karakter olmasına rağmen onların aşk öyküsünün nasıl geliştiği anlatılır. On parmağında on marifet olan *Hermes*'in haberci, gezgin, sporcu, müzisyen ve bereket tanrısı olması *Hermes* başlığı altında dile getirilir. *Zeus'un Altı Karısı* bölümündeysse *Zeus*'un *Metis*, *Leto*, *Demeter*, *Themis*, *Mnemosyne* ve *Eurynome* adlı eşleriyle yaşadığı gönül maceralarına değinilir. Bu bölümün ardından gelen *Hera'nın Gazabı* başlığı, tanrıçaları kıskanan bir eş olarak *Hera*'nın *Zeus*'a ve diğer tanrıçalara beslediği kıskançlık ve öfke krizlerinin bir anlatısı olarak ön plana çıkar.

İlham Perileri, Orman Perileri, Satirler ve İyilik Perileri kısmı, Yunan mitoslarında önemli olan bazı perilerden söz eder. Buna göre ilham perileri sanat tanrıçaları, orman perileri doğa tanrıçaları, satirler şehvetli tanrılar ve iyilik perileri ise güzellik, zarafet ve dostluk tanrıları olarak ifade edilir. *Triton, Hekate ve Pan* bölümünde *Poseidon*'un oğlu deniz tanrısı *Triton*, takıntılı dişi titan *Hekate* ve ormanların tanrısı *Pan* üzerinde durulur. Ardi

sıra gelen ve *Daha Önemsiz Diğer Tanrılar* başlığı altında ise Boreas, Eris, Eros, Eurys, Kaderler, Hebe, Hymen, İris, Nemesis, Nike, Notus, Thanatos, Tyche ve Zephyrus gibi Yunan mitoslarında ikincil önemdeki tanrılardan söz edilir.

Sinema ve Popüler Kültürde Söylenceler başlığında Yunan ve Roma mitoslarının beyaz perdeye aktarımı bazı örnekler üzerinden tartışılır. *Scylla* bölümünde güzel bir periyken çirkin bir canavara dönüşen Scylla'nın dokunaklı öyküsüne temas edilir. Savaşçı kadınlar Amazonlar ve onların kendine özgü özellikleri *Amazonlar* başlığı altında betimleyici bir üslupla anlatılır. Bundan sonra altı bölüm boyunca Sears, Yunan mitolojisindeki cezalandırıcı ve korkutucu bazı varlıklara temas eder. Buna göre *Minotor* bölümünde başı boğa, bedeni insan olan bir figürden yani boğayla Pasiphane'nin oğlu Minotor'dan bahsedilir. Onun Theseus tarafından labirentte nasıl öldürüldüğü betimlenir. *Chimera* başlığında ağzından alevler saçan canavar, dişil bir varlık olarak anlatılır. Onun kanatlı at Pegasus'un ehlileştirilmesi öyküsüne de değinilir. Çirkin saçlı bir cadı olan Mesuda ise *Medusa* kısmında ayrıntılı olarak öykülenir. *Sentorlar* bölümünde yarı at yarı insan olan yaratıklar konu edinilir. *Diğer Canavarlar: Grisparlar, Erinyeler, Harpiller ve Lernalı Hydra* başlığı altında geceleri ortaya çıkan yaratıklar olan Grisparlar, Erinyeler, Harpiller ve Lernalı Hydra tasvir edilerek anlatılır. *Sfenks* bölümünde Sfenks adlı varlık, bulmaca tanrısı olarak ifade edilir.

Nasıl Kahraman Olunur başlığında kahramanların belli başlı özellikleri ve başından geçen olaylar dile getirilir. *Herakles'in On İki Görevi* kısmında diğer bölümün tamamlayıcısı olarak bir tanrı ile insandan olan Herakles'in üstlendiği on iki farklı görevden söz edilir. *Eski Kan Davaları: Athena Ares'e Karşı* başlığında bilgeliği tanrıçası Athena ile savaş tanrısı Ares'in bitmek bilmeyen mücadelesi anlatılır. Medusa'yı yenen tanrı Perseus, *Perseus* kısmında bir aile babası, canavar avcısı ve kahraman olarak tanıtılır. Başka bir bölüm olan *Theseus'ta* bir Atina efsanesinin kahramanı olarak bilinen Theseus'dan bahsedilir. *İason* başlığında Yunan mitoslarında Argonotların lideri olarak bilinen İason'un altın postun peşindeki serüveni anlatılır. Benzer şekilde *Odyseus* başlığında İthaka Kralı bilge, kurnaz ve yol gösterici Odyseus'un hayat öyküsü kısaca dile getirilir. *Akhilleus, Agamemnon ve Diğer Önemli Kahramanlar* bölümünde yenilmez savaşçı Akhilleus, Yunan

komutan Agamemnon ve diğer önemli kahramanlara temas edilir. Akhalar ve Truvalılar arasında savaşın niçin ve nasıl ortaya çıktığı ise *Truva Savaşının Nedenleri* başlığı altında ayrıntılı olarak ele alınır. *Truva Savaşı'nın Kahramanları* bölümünde kısa öykülerle bu savaşa katılanlardan söz edilir. Ardından *Truva'nın Düşüşü* başlığında savaşın kaybedilme sebepleri üzerinde durulur.

Yazar, *Yunan ile Roma Söylencelerinin Kıyaslanması* bölümü altında iki farklı kültüre ait mitosların benzerlikleri ve farklılıkları üzerinde durur. *Aeneas: Truvalı Kahraman* başlığında Roma medeniyetinin teşekkülüne giden yol anlatılır. *Romulus, Remus ve Roma'nın Kuruluşu* kısmında Roma'yı kuran önemli şahsiyetlerden bahsedilir. Yazar, *Romalı Krallar* başlığıyla adını tarihe yazdıran önemli bazı krallardan söz açar. Kathleen Sears, *Günümüzde Söylenceler* adlı son başlıkta Yunan ve Roma mitoslarının sanat, bilim ve gündelik yaşantımızdaki izlerini sürer.

Sonuç olarak Mitoloji 101 adlı kitap bilgilendirici, akıcı ve eğlendirici üslubuyla geniş kitlelere mitolojiyi sevdirecek bir yaklaşımı önelemektedir. Yazar, Yunan ve Roma mitoslarını sistematik bir düzen içinde ele alması da başarılı bir çalışma ortaya koymuştur. Mitosları betimleyici ve öyküleyici bir anlatım yöntemiyle kısa kısa anlatması oldukça başarılıdır. Kathleen Sears'ın bu kitabı Yunan ve Roma mitolojisine giriş bağlamında herkesin okuyabileceği nitelikli bir çalışma olarak ifade edilebilir.